

Vattentjänstplan för Uddevalla kommun

Samrådshandling

Innehållsförteckning

.....	1
Vattentjänstplan för Uddevalla kommun	1
Vattentjänstplan för Uddevalla kommun	3
Inledning	3
Kommunens långsiktiga planering.....	4
VA-planen.....	4
Ställningstaganden för en hållbar VA-försörjning.....	5
Planerad VA-utbyggnad.....	5
Översiktlig beskrivning av Uddevallas va-anläggning	5
Dricksvattenförsörjning	6
Spillvattenrening	6
Dagvattenhantering	6
Uddevallas förutsättningar gällande översvämningar och skyfall	7
Vad är ett skyfall?	7
Skyfallsstrategin.....	8
Allmänna va-anläggningens funktion vid skyfall	8
Dricksvattenförsörjningen.....	8
Spillvattenreningen	9
Dagvattenhanteringen	9
Ledningsnät.....	9
Åtgärder för att säkra funktionen vid ett skyfall	9
Betydande miljöpåverkan	10
Samråd	10
Bilagor.....	10
Vatten- och avloppsstrategi för Uddevalla kommun	10
VA-utbyggnadsplan	10
Undersökning om betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 6§ miljöbalken gällande Vattentjänstplanen.....	10

Vattentjänstplan för Uddevalla kommun

Inledning

Vattentjänstplanen är en följd av riksdagens beslut 2022-06-22 om ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Lagändringarna återfinns i form av nya och ändrade bestämmelser i och i anslutning till 6 §.

Ändringarna syftar till att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara vatten- och avloppslösningar samt öka allmänhetens insyn och möjlighet till deltagande och påverkan vid den kommunala planeringen av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

Lagändringarna innebär i korthet följande:

- När kommunen bedömer behovet av en allmän VA-anläggning ska hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet genom en godtagbar enskild anläggning för det aktuella området.
- Det ska finnas en aktuell vattentjänstplan för varje kommun. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering för allmänna vattentjänster samt en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.
- Kommunen ska samråda med berörda fastighetsägare och myndigheter och ställa ut förslaget till granskning innan den antar eller ändrar en vattentjänstplan och ta hänsyn till de synpunkter som framkommer vid samrådet och granskningen.
- Innan kommunen antar eller ändrar en vattentjänstplan så ska kommunen bedöma om planen medför en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap Miljöbalken.

Vattentjänstplanen har tagits fram i ett samarbete mellan tjänstepersoner på kommunen och det kommunala va-bolaget Västvatten.

VA-översikt Övergripande redovisning	
VA-strategi Övergripande ställningstaganden	
VA-plan	Vattentjänstplan
Handlingsplan för enskilda avlopp	Långsiktig planering av den allmänna VA-anläggningen.
Handledning för dagvattenhantering	Skyfallsanalys (hur påverkas den allmänna VA-anläggningen)
VA-utbyggnadsplan (ersätts av uppdaterad version i vattentjänstplanen).	Uppdaterad VA - utbyggnadsplan
Förnyelseplan allmänt VA	Strategisk miljöbedömning
Vattenförsörjningsplan	Samrådsförfarande (handlar om processen och inte innehållet)

Bild över Uddevalla kommuns VA-planering

Kommunens långsiktiga planering

VA-planen

Uddevalla har en befintlig va-plan som togs fram under åren 2015-2020. VA-planen togs fram utifrån EU:s Ramdirektiv för vatten som infördes år 2000. Ramdirektivet värnar om ett naturligt växt- och djurliv i vatten och att säkerställa tillgången på rent vatten att dricka. Befintlig va-plan innehåller flera dokument som beskriver kommunens långsiktiga planering för vatten- och avloppsförsörjningen. I samband med framtagandet av en vattentjänstplan kommer vissa av dokumenten i va-planen att bli föremål för samråd och granskning och ingå i som bilagor till vattentjänstplanen.

Följande dokument ingår i Uddevalla kommuns VA-plan:

VA-översikt - VA-översikten beskriver omvärldsfaktorer, nuläge, förutsättningar och framtida behov både inom och utanför det nuvarande verksamhetsområdet. VA-översikten är ett underlag för den fortsatta VA-planeringen men kan också i sig fungera som ett underlag till översiktsplanen. Översikten togs fram under 2014. Om du är intresserad av att se VA-översikten kan du kontakta Västvatten.

Vatten- och avloppsstrategi – Strategin innehåller strategiska vägval, riktlinjer för hantering av olika frågor och prioriteringsgrunder. Strategin antogs av kommunfullmäktige 2015-12-09 och reviderades 2020-01-08.

VA-plan/handlingsplaner - Detta steg utgörs av ett antal olika handlingsplaner som tas fram utifrån VA-översikten och VA-strategin. Handlingsplanerna skall fungera som vägledning i det dagliga arbetet och även ange åtgärder som krävs för att uppfylla de ställningstaganden som gjorts i VA-strategin.

Handlingsplaner som ingår i VA-planen är:

- Handlingsplan för enskilda avlopp, 2020
- Handledning för dagvattenhantering, 2017.
- VA-utbyggnadsplan, 2019
- Förnyelseplan allmänt VA, 2020, Uddevalla Vatten AB.
- Vattenförsörjningsplan, 2020

Ställningstaganden för en hållbar VA-försörjning

Uddevallas vatten- och avloppsstrategi som antogs av kommunfullmäktige 2015 och reviderades 2020. innehåller kommunens ställningstagande för en framtida hållbar dricksvattenförsörjning, spill- och dagvattenhantering. Strategin innehåller även kriterier för prioritering av utbyggnad av allmänna vattentjänster. Utifrån dessa kriterier antog kommunstyrelsen 2019 en VA-utbyggnadsplan som gäller fram till år 2032.

Vatten- och avloppsstrategin bedöms fortfarande vara relevant och utgör en del av samrådsunderlaget för vattentjänstplanen. Vatten- och avloppsstrategin återfinns som bilaga

Planerad VA-utbyggnad

Inom områden med tät bebyggelse utanför allmänt verksamhetsområde för VA finns större risk än i glesbebyggda områden att dricksvattenbrunnar ligger nära (och nedströms) andra fastigheters avloppsbrunnar. Dricksvattenbrunnarna riskerar då att förorenas av avloppsbrunnarna. Dessa områden kan komma att bli så kallade "§ 6-områden" inom vilka det ställs krav på kommunen att ordna vatten- och/eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang med stöd i 6§ i lagen om allmänna vattentjänster (LAV). För att det kommunala ansvaret skall aktualiseras krävs det förutom det större sammanhanget att det finns ett behov av att skydda människors hälsa eller miljön. Generellt kan man säga att behovet uppkommer då fastigheter (i ett större sammanhang) inte kan ordna med en tillfredställande avloppshantering och vattenförsörjning inom sina egna fastigheter utan risk för hälsa eller miljön. För Uddevalla kommun finns det en beslutad VA-utbyggnadsplan som antogs 2019 och som gäller fram till 2032. I samband med framtagandet av Vattentjänstplanen uppdateras och revideras VA-utbyggnadsplanen. Revideringarna görs bland annat utifrån tillägget i § 6 LAV som innebär att särskild hänsyn ska tas till områdets förutsättningar att ordna med en godtagbar enskild VA-försörjning. VA-utbyggnadsplanen återfinns som bilaga.

Översiktlig beskrivning av Uddevallas va-anläggning

I Uddevalla kommun är ca 36 500 personer anslutna till kommunalt vatten och avlopp. Detta utgör ca 69 % av kommunens invånare. Verksamhetsområden för allmän vatten- och avloppsförsörjning finns i Uddevalla tätort, Fräknestranden, Ljungskile tätort, Hogstorp, Utby, Lanesund, Rotviksbro, Sundsandvik, LaneFagerhult och Kyrkebryn. I ett verksamhetsområde ingår de vattentjänster som behöver lösas i ett större sammanhang. Vattentjänsterna som kan ingå i ett verksamhetsområde är dricksvatten, spillvatten och dagvatten (uppdelat på dagvatten från gata och dagvatten från fastigheter). Observera att verksamhetsområde för avlopp är en gammal benämning som kan innefatta spillvatten och dagvatten eller endast spillvatten beroende på hur beslutet är skrivet.

Dricksvattenförsörjning

I Uddevalla kommun finns fyra allmänna vattenverk varav tre är mindre grundvattenverk och ett är ett större ytvattenverk. Ytvattenverket, Mariebergs vattenverk står för mer än 99 % av total mängd producerat dricksvatten. För samtliga vattentäkter finns det ett vattenskyddsområde. Inom vattenskyddsområdena finns föreskrifter som reglerar markanvändning och verksamheter som får bedrivas. För att säkerställa dricksvattenförsörjningen vid störningar i den normala distributionskedjan finns det reservvattenintag som kan användas. VA-huvudmannen har även en krisberedskapsplan vid större störningar för distribution av nödvatten till samhällsviktiga funktioner.

För en långsiktig tryggad dricksvattenförsörjning har Uddevalla kommun beslutat att undersöka möjligheterna att använda Vänern som vattentäkt. Planeringsarbetet för detta pågår tillsammans med Trollhättan stad.

Spillvattenrening

Det finns fem allmänna reningsverk i Uddevalla kommun. Distributionsområdena för avloppsreningsverken är i stort de samma som de allmänna vattenverkens, förutom i Forshälla där endast allmänt spillvatten finns. Skansverket renar mer än 99 % av den totala mängden mottaget avloppsvatten.

Skansverkets försörjningsområde har, i likhet med Mariebergs vattenverk, en hög grad av överföringsledning och ett utspritt distributionsområde. För att spillvattnet från anslutna områden skall kunna rinna med självfall till reningsverket krävs flertalet pumpstationer. Övriga reningsverk i kommunen försörjer endast de tätorter som de ligger i.

De allmänna avloppsreningsverken i Uddevalla kommun har ofta sina utlopp i närliggande vattendrag eller kustvatten. Tillåtna utsläppsvärden regleras i reningsverkens miljötillstånd och kontrolleras genom provtagning på utgående avloppsvatten, egenkontroll och tillsyn från tillsynsmyndigheten.

För att säkerställa spillvattenreningen har Uddevalla Vatten lämnat in en ansökan om nytt tillstånd för Skansverket. Det görs för att kunna ha möjlighet att klara framtida befolkningsökning i kommunen samt ha ytor för nya processteg i samband med ökade reningskrav.

Dagvattenhantering

I Uddevalla kommun finns verksamhetsområden för dagvatten främst i Uddevalla och Ljungskile tätorter samt i övriga mindre tätorter där det finns behov.

Verksamhetsområde för dagvatten är uppdelat i dagvatten från fastighet (dagvatten, takvatten och dräneringsvatten) och dagvatten från gata. Behov av en allmän dagvattenanläggning brukar finnas i områden med låga infiltrationsmöjligheter och där fastigheterna är små och ligger tätt.

Allmänna dagvattenledningar dimensioneras enligt rekommendationer från branschorganisationen Svenskt Vatten. Vanligen innebär detta att dimensionerande regn för ledningarnas storlek skall klara av ett 10, 20 eller 30-års regn beroende på var dagvattenhanteringen sker. Vid kraftigare regn kommer ledningssystemet bli fullt och översvämning kan då ske i lågpunkter. Ansvaret för dagvattenavledningen vid mer kraftiga regn ligger inte på VA-huvudmannen utan är en del av planeringen av stadens allmänna ytor och vägar. Kommunen arbetar nu fram en skyfallsstrategi som beskriver skyddsnivåer, planeringsnivåer och utgör en handledning för kommunens tjänstemän vid om- och nybyggnation. Sedan tidigare finns det också en dagvattenhandledning som tydliggör ansvar och roller för en hållbar dagvattenhantering.

Uddevallas förutsättningar gällande översvämningar och skyfall

Med anledning av den förväntade ökningen av nederbörd på grund av klimatförändringarna är skyfall och dagvattenhantering områden som det arbetas intensivt med utifrån flera olika perspektiv. Det handlar om människors hälsa, miljön, kulturmiljön och krisberedskap.

Skyfall och dagvattenhantering hänger tätt ihop, där skyfall kan ses som dagvatten som uppstår i så stora mängder att det inte kan hanteras av befintliga system. Vid ett skyfall letar sig därför vattnet andra vägar och kan därmed förorsaka stora problem för samhället.

Uddevallas geografiska läge gör att staden är utsatt för risker med översvämningar både från stigande hav och från skyfall. Med anledning av Uddevallas utsatthet har kommunen arbetat länge med att förebygga risker och identifiera lämpliga åtgärder. Den absolut största åtgärden är byggnation av ett översvämningsskydd som ska skydda befintlig bebyggelse från stigande havsnivåer.

Uddevallas lågt belägna centrum tillsammans med de kuperade omgivningar gör Uddevalla också känsligt för skyfall. Avrinningsområdet som leder vattnet till centrum är väldigt stort och medför att stora mängder vatten hamnar i Uddevallas centrala delar vid ett skyfall. Inledande studier visar att Ljungskile har liknande förutsättningar som centrala delarna av Uddevalla, dock inte i samma omfattning.

Vad är ett skyfall?

SMHI:s definition av skyfall är: "Minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm på en minut (SMHI 1019). Skyfallens karaktär gör dem mycket lokala och även inom samma tätort kan variationerna vara mycket stora vid ett och samma tillfälle. För att beskriva storleken på ett skyfall används utöver millimeter begreppet återkomsttid som talar om hur sannolikt det är att ett regn av en viss storlek inträffar.

Att hantera ett skyfall är i första hand ett ansvar för kommunen som planläggande myndighet och som ansvarig för allmän platsmark. Enligt vägledning från Länsstyrelsen (Länsstyrelsen i Stockholms och Västra Götalands län, 2018) och rekommendationer från Boverket (Boverket 2020) bör kommunerna planera för att kunna hantera ett så kallat 100-års regn. Ett 100-års regn innebär att sannolikheten är en (1) procent varje år. Under en länge period ökar således den ackumulerade risken, eftersom man exponerar sig för risken under en längre tid.

Skyfallsstrategin

I november 2023 godkände kommunfullmäktige i Uddevalla en skyfallsstrategi som innehåller förslag på övergripande lösningar och åtgärder för att leda bort och styra skyfallsvatten. Bland annat skyfallsleder och grönytor som kan översvämmas. Strategin innehåller också förslag på åtgärder uppströms för att minska mängden vatten som hamnar i de centrala delarna. Det kan handla om allt från översvämningssytor, till höjdsättning av gator och vägar. Vid ett skyfall kommer gator och andra ytor att översvämmas, det viktiga är att veta vad som blir översvämmat så att man kan minimera riskerna för människors hälsa och miljön.

Skyfallsstrategin är en del av Uddevallas klimatanpassningsplan gällande skyfall och utgör ett underlag inför beslut om Uddevallas fortsatta stadsutveckling. Skyfallsstrategin fokuserar i nuläget på de centrala delarna av Uddevalla men den ska i förlängningen även omfatta nybebyggelse och befintlig bebyggelse i hela kommunen.

Strategin innehåller bland annat:

- Förslag på prioriterade värden och samhällsfunktioner för skyfallssäkring

- Underlag och förslag till planeringsnivåer för en stadsutveckling som tar hänsyn till prioriterade värden.
- Underlag och förslag till prioriterade typer av åtgärder

Inom Uddevallas pågående stadsutveckling pågår nu ett arbete med en grönstrukturplan. Arbetet fokuserar på områdena i centrala Uddevalla och handlar främst om hur man genom grönstrukturplanering kan hantera dagvatten och skyfall.

Allmänna va-anläggningens funktion vid skyfall

Att bedöma vilka åtgärder som behövs för att säkerställa den allmänna va-anläggningens funktion vid skyfall handlar först och främst om att inventera och identifiera sårbarheter i den allmänna anläggningens olika delar, som avlopps- och dricksvattenverk, pump- och tryckstegringsstationer och ledningsnät. För utvalda orter i Uddevalla kommun finns det skyfallskarteringar för 100-årsregn. Karteringarna visar var vattnet samlas och hur det rinner vid ett skyfall. Skyfallskarteringarna ger en indikation på riskområden i befintlig teknisk struktur. Sårbarheterna har översiktligt riskbedömts och prioriterats utifrån konsekvenser för miljö, hälsa och säkerhet.

I ett första skede kommer bedömningen av åtgärder för att skydda den allmänna anläggningen vara av generell karaktär. Ett fortsatt arbete måste sedan ske tillsammans med andra aktörer utifrån vad som tas fram i bland annat i skyfallsstrategin.

Dricksvattenförsörjningen

Risker i dricksvattenförsörjningen kan delas upp i påverkan på vattentäkter samt påverkan på distributionssystemet. Om ett skyfall faller i eller runt Uddevallas vattentäkt kan det innebära en försämrad råvattenkvalitet under en begränsad period. För vattenverk, reservoarer och tryckstegringsstationer innebär eventuella översvämningar en risk för elavbrott som kan störa produktionen och distributionen. Översvämningar kan också innebära framkomlighetsproblem om vägar inte kan trafikeras.

Kartläggningen visar att reservoarerna inte påverkas av ett skyfall. Däremot finns det ett antal tryckstegringsstationer som ligger lågt i terrängen och därmed riskerar att sluta fungera vid ett skyfall. Ett mindre vattenverk bedöms också ligga i översvämningens benäget område och det behöver analyseras ytterligare.

Spillvattenreningen

Reningen av spillvatten påverkas främst av att mängden ovidkommande vatten ökar in i ledningarna samt att reningsverk och pumpstationer riskerar att översvämmas vilket sannolikt leder till ökad bräddning av orenat avloppsvatten och även elavbrott.

I Uddevalla är risken låg att befintliga reningsverk ska översvämmas vid ett skyfall.

Kartläggningen visar att finns det ett antal pumpstationer som ligger på översvämningss känsliga platser. Mängden vatten som kommer till pumpstationer och reningsverk påverkas också av att dag- eller dränvatten är felkopplade. Översvämningar kan också innebära framkomlighetsproblem om vägar inte kan trafikeras.

Dagvattenhanteringen

Ett kommunalt dagvattensystem ska klara av regnmängderna från ett 10, 20 eller 30-års regn, beroende på var dagvattensystemet är beläget. Kravet på 30-års regn gäller i

centralt belägna områden och 10-års regn gäller för exempelvis villaområden. Vid kraftigare regn kommer ledningssystemet inte kunna ta emot allt vatten. Kommunen behöver därför planera för hur vattnet tar sig fram med minsta möjliga risk för hälsa, miljö och säkerhet.

Ledningsnät

Till största del finns separata dagvattenledningar i verksamhetsområden för dagvatten, det vill säga andelen kombinerade ledningar är låg. Det föreligger dock viss risk för både översvämning i enskilda hushåll och bräddning av spillvatten vid kraftiga regn. Ledningsnätet är till viss del åldrat och kan vid skyfall påverkas av ovidkommande vatten. Det pågår kontinuerligt förnyelsearbete inom det kommunala verksamhetsområdet och utbyte av vatten-, spillvatten-, och dagvattenledningar. Områden med kombinerade avloppsledningar kompletteras med dagvattenledning. Uddevalla Vatten AB arbetar utifrån en utbytestakt om 100 år.

Vid skyfall och efterkommande skred finns risk att va-ledningarna påverkas och tex blir liggande i dagen eller havererar. Uddevalla Vatten AB arbetar med att identifiera riskområden där ledningsnätet är särskilt utsatt och vilka åtgärder som bör vidtas för att minska påverkan om området skulle bli drabbat.

Åtgärder för att säkra funktionen vid ett skyfall

Att skyfalls- och klimatanpassa Uddevalla kommun är ett långsiktigt åtagande som involverar många samhällsaktörer och som kräver samarbete över ansvarsgränser och ibland även införandet av nya ansvarsområden och arbetsätt.

Uddevalla vatten ansvarar för kommunens VA-försörjning men har ensamt inte rådighet eller möjlighet att genomföra alla nödvändiga åtgärder, Samarbete och stöd från andra aktörer, främst Uddevalla kommun men även privata fastighetsägare är därför nödvändigt. Utifrån genomförd kartläggning föreslås följande åtgärder

1. Undersöka hur ett skyfall påverkar vattenkvaliteten i ytvattentäkten samt hur den förväntade ökade grumligheten påverkar möjligheten att rena vattnet i vattenverket.
2. Ta fram lämpliga åtgärder för att säkra funktionen på tryckstegringsstationerna och pumpstationer vid ett skyfall. Det kan handla om invallning, alternativt flytt av anläggning.
3. I samarbete med Uddevalla kommun ta fram lämpliga åtgärder för att säkerställa framkomligheten till anläggningarna vid ett skyfall
4. Utredda åtgärder för att säkerställa funktionen på det vattenverk som är beläget inom ett riskområde för översvämning.
5. Fortsätta att bedriva och utveckla det systematiska uppströmsarbetet för att minska inläckage av ovidkommande vatten.
6. Fortsätta arbetet med att säkerställa att dagvattenledningarna, beroende på vilket område som avses, klarar ett 10, 20 eller 30 års regn.
7. Arbeta systematiskt med skyfallsplanering vid ny och ombyggnation av stadens gator och allmänna platser.

8. Upprätthålla en 100-årig förnyelsetakt på ledningsnätet för inte försämra funktionen på befintligt nät.

Betydande miljöpåverkan

Vattentjänstplanen omfattas av kraven på strategiska miljöbedömningar i 6 kap. Miljöbalken. Det innebär att kommunen ska göra en undersökning om genomförandet av vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Undersökningen utgår från bestämmelserna i 6 kap. 5-6 §§ Miljöbalken. Undersökningens resultat visar om det ska göras en strategisk miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB). För att en plan ska antas ha betydande miljöpåverkan behöver planen ange förutsättningarna att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder.

Uddevalla har genomfört en undersökning utifrån bestämmelserna i 6 kap. 5-6 §§ Miljöbalken och gör bedömningen att förslaget till vattentjänstplan inte innebär betydande miljöpåverkan. De åtgärder som föreslås för att skydda den allmänna anläggningen innefattar mestadels åtgärder som handlar om att identifiera, utvärdera och kartlägga sårbarheter och konsekvenser. Åtgärderna som föreslås är av generell art och är en del av planeringsarbetet som ska hanteras och prioriteras i en åtgärdsplan. Det samma gäller för Vatten- och avloppspolicyn och VA-utbyggnadsplanen som inte heller anger de tekniska förutsättningarna att vidta åtgärder. En redogörelse för kommunens bedömning återfinns i bilaga 3.

Bedömning av betydande miljöpåverkan kan behöva göras i ett senare skede i samband med genomförande av utbyggnad eller andra prioriterade åtgärder.

Samråd

De dokument som ingår i vattentjänstplanen och som därmed är föremål för samråd och granskning är förutom detta dokument, vatten- och avloppsstrategin, VA-utbyggnadsplanen samt bedömning av betydande miljöpåverkan.

Bilagor

Vatten- och avloppsstrategi för Uddevalla kommun

Bilaga 1

VA-utbyggnadsplan för Uddevalla kommun, förslag till revidering vid framtagande Vattentjänstplan, bilaga 2

Bilaga 2

Undersökning om betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 6§ miljöbalken gällande Vattentjänstplanen

Bilaga 3